

Αντί Εισαγωγής

Το Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο, με τη σημερινή του μορφή, είναι ένας σχετικά νέος θεσμός στην Ελλάδα και συνιστά προϊόν κοινωνικών, οικονομικών και ευρύτερα πολιτισμικών εξελίξεων. Πρόκειται για ένα μέτρο της ασκούμενης εκπαιδευτικής πολιτικής στο πλαίσιο της λειτουργίας του συμβατού σχολείου, ώστε να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα που ανέκυψαν από τη διαφορά που δημιουργήθηκε μεταξύ των παρεχόμενων υπηρεσιών και των προαναφερόμενων εξελίξεων. Με την προσθήκη του νέου θεσμού η πολιτεία εκφράζει τη θέλησή της να προσφέρει μια «κοινωνική υπηρεσία» προς, κυρίως, τους εργαζόμενους γονείς και με την έννοια αυτή να τους αποδεσμεύσει από το πρόβλημα της επίβλεψης των παιδιών τους, ενόσω αυτοί εργάζονται. Παράλληλα, θέλοντας να αξιοποιήσει εκπαιδευτικά το χρόνο παραμονής των μαθητών στο δημοτικό σχολείο, η πολιτεία προέβη στη λήψη εκπαιδευτικών μέτρων που αφορούν, για παράδειγμα, τη διδασκαλία νέων γνωστικών αντικειμένων, νέων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, την προετοιμασία των μαθημάτων της επόμενης ημέρας κ.λπ. Με άλλα λόγια, η πολιτεία με τα μέτρα αυτά θέλησε να δώσει παιδαγωγική υπόσταση στην κοινωνική της παροχή. Κατά συνέπεια, ανακύπτει το ερώτημα σε ποιο βαθμό υλοποιούνται οι παραπάνω στόχοι σε επίπεδο κοινωνικό και παιδαγωγικό.

Από την έναρξη της λειτουργίας του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου το 1998, έχουν συντελεστεί σημαντικές αλλαγές στο περιεχόμενο, τον τρόπο οργάνωσης και τη διοίκησή του. Πολλές φορές εκφράζονται διαμαρτυρίες ότι με τον τρόπο που λειτουργεί υποβαθμίζεται σε ρόλο φορέα φύλαξης των παιδιών, υπονομεύοντας την παιδαγωγική - εκπαιδευτική του διάσταση και το όραμα για ένα ισότιμο ανοιχτό για όλους σχολείο. Από την άλλη, οι εργαζόμενοι γονείς, δέσμοι των εξαντλητικών εργασιακών ρυθμών προσδοκούν ένα δημόσιο σχολείο όπου τα παιδιά τους θα μαθαίνουν, θα είναι ασφαλή και θα απασχολούνται δημιουργικά μέχρι την επιστροφή τους στο σπίτι. Πολύ συχνά αυτές οι δύο αντιλήψεις εμφανίζονται ως αλληλοαναιρούμενες και στην καθημερινή πρακτική (συνήθως κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς) δημιουργούνται εντάσεις και αντιπαραθέσεις μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών. Ενδεχόμενα αυτές οι «αντιθέσεις» να ενισχύονται από τον ταχύ ρυθμό επέκτασης του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου μετά το 2002. Ως συνέπεια της σύντομης και σχετικά απρογραμματίστης γενίκευσης του θεσμού παρουσιάζονται κάθε χρόνο λειτουργικά και οργανωτικά κενά, ελλείψεις στην υλικοτεχνική υποδομή, «εκπτώσεις» στο παιδαγωγικό του περιεχόμενο και προβλήματα αναφορικά με το εργασιακό καθεστώς των εκπαιδευτικών. Αυτά τα ζητήματα προβάλλονται κατά τελετουργικό τρόπο κάθε χρόνο, χωρίς όμως να συντελείται μία συστηματική δημόσια συζήτηση

με τη συμμετοχή των γονέων και των εκπαιδευτικών. Πώς αντιμετωπίζουν το Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο οι γονείς που τα παιδιά τους συμμετέχουν σ' αυτό; Επιτυγχάνονται κάποιοι κοινωνικοί και παιδαγωγικοί στόχοι; Τα παιδιά τους αποκτούν πρόσθετες γνώσεις και δεξιότητες ή λειτουργεί ως απλός χώρος φύλαξης; Είναι ικανοποιημένοι από τον τρόπο λειτουργίας του θεσμού;

Παράλληλα και οι εκπαιδευτικοί συζητούν για τον εκπαιδευτικό ρόλο του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου, την οργάνωση και τη λειτουργία του. Όμως από τη συζήτηση απουσιάζει η οργανωμένη και συστηματική άποψη, τόσο των γονέων που είναι σημαντική για κάθε προσπάθεια αξιολόγησης ενός τέτοιου εκπαιδευτικού προγράμματος, όσο και των εκπαιδευτικών που εμπλέκονται στη λειτουργία του. Για το λόγο αυτό τον Μάρτιο του 2006 το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ ανέλαβε σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Παιδαγωγικών Ερευνών-Μελετών της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας (ΙΠΕΜ-ΔΟΕ) τη διεξαγωγή μιας πανελλαδικής έρευνας για την αξιολόγηση του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου ώστε να αποτυπωθούν με έγκυρο και συστηματικό τρόπο οι απόψεις των εκπαιδευτικών και των γονέων.

Στο πλαίσιο αυτό η έρευνα περιελάμβανε τον σχεδιασμό δύο ερωτηματολογίων, ένα ερωτηματολόγιο που απευθυνόταν στους γονείς των παιδιών που φοιτούν σε Ολοήμερο Δημοτικό Σχολείο και ένα ερωτηματολόγιο που απευθυνόταν στους εκπαιδευτικούς της απογευματινής ζώνης του σχολείου. Ας σημειωθεί ότι, για τη συγκρότηση του ερωτηματολογίου των γονέων αξιοποιήθηκε το αντίστοιχο ερωτηματολόγιο ανάλογου ερευνητικού προγράμματος που διεξήχθη στην Αττική και τη Θεσσαλονίκη από το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ. Τα αποτελέσματά αυτού του προγράμματος παρουσιάστηκαν σε ημερίδα που πραγματοποιήθηκε στις 7 Μαΐου 2003 στη Θεσσαλονίκη και κατατέθηκαν από τη ΓΣΕΕ υπό τη μορφή υπομνήματος στην πολιτική ηγεσία.

Κατεβλήθη προσπάθεια ώστε όλες οι φάσεις του ερευνητικού προγράμματος να είναι αντικείμενο συλλογικής διεπιστημονικής εργασίας της ερευνητικής ομάδας, η οποία συγκροτήθηκε από ερευνητές διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων, που εργάζονται στο ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, το ΙΠΕΜ-ΔΟΕ και το Πανεπιστήμιο. Οι συναντήσεις της ερευνητικής ομάδας ήταν συνεχείς καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος και οι αποφάσεις για όλα τα ζητήματα συλλογικές και ομόφωνες. Βέβαια αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπήρξε καταμερισμός εργασιών μεταξύ των μελών. Ο χώρος ευθύνης κάθε μέλους της ομάδας εργασίας περιγράφεται συνοπτικά ως εξής:

- Δημουλάς Κώστας: Δρ. Πολιτικών Επιστημών, Επιστημονικός Σύμβουλος στο ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, επιστημονικός υπεύθυνος του ερευνητικού προγράμματος.
- Κωνσταντίνου Χαράλαμπος: Καθηγητής Σχολικής Παιδαγωγικής στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Ιδιαίτερος χώρος ευθύνης του ήταν η διατύπωση του θεωρητικού πλαισίου και των υποθέσεων εργασίας, ο σχεδιασμός και η διαμόρφωση των

ερωτηματολογίων, η ανάλυση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας και η συγγραφή της παρούσας έκδοσης.

- Μιχαλοπούλου Καίτη: Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Στατιστικής και Μεθοδολογίας των Κοινωνικών Ερευνών στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Ιδιαίτερος χώρος ευθύνης της ήταν ο σχεδιασμός των ερωτηματολογίων, ο δειγματοληπτικός σχεδιασμός της έρευνας και η συγγραφή του αντίστοιχου κεφαλαίου παρουσίασης της μεθοδολογίας.
- Μπουκουβάλας Κώστας: Στατιστικός, Επιστημονικός Συνεργάτης στο ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ. Ιδιαίτερος χώρος ευθύνης του ήταν η τεχνική και επιστημονική διαμόρφωση και ο σχεδιασμός των ερωτηματολογίων, η επιλογή του δείγματος των σχολείων, η κατασκευή των βάσεων δεδομένων και η στατιστική επεξεργασία και παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας.
- Χατζηδημητρίου Ευστράτιος: Εκπαιδευτικός, μέλος του ΔΣ του ΙΠΕΜ-ΔΟΕ. Ιδιαίτερος χώρος ευθύνης του ήταν ο σχεδιασμός των ερωτηματολογίων, η παροχή και ο έλεγχος του δειγματοληπτικού πλαισίου, η διεξαγωγή της έρευνας-πιλότος, η σύνταξη των επιστολών προς τους διευθυντές και εκπαιδευτικούς των επιλεγμένων στο δείγμα σχολείων και οι προσπάθειες για τη διασφάλιση της συνεργασίας στην έρευνα.
- Γεωργόπουλος Σωτήριος: Εκπαιδευτικός, μέλος του ΔΣ του ΙΠΕΜ-ΔΟΕ. Ιδιαίτερος χώρος ευθύνης του ήταν ο σχεδιασμός των ερωτηματολογίων, η παροχή και ο έλεγχος του δειγματοληπτικού πλαισίου, η διεξαγωγή της έρευνας-πιλότος, η σύνταξη των επιστολών προς τους διευθυντές και εκπαιδευτικούς των επιλεγμένων στο δείγμα σχολείων και οι προσπάθειες για τη διασφάλιση της συνεργασίας στην έρευνα.

Επίσης, στην έρευνα προσέφεραν έργο και τα εξής στελέχη του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ:

- Κωστάκου Μαρία: Διεκπεραίωσε την αποστολή των ερωτηματολογίων στα επιλεγμένα στο δείγμα σχολεία και μερίμνησε για τη συγκέντρωση και τον έλεγχο τους και την απρόσκοπτη εισαγωγή των δεδομένων από την εταιρεία First Data International. Επίσης, είχε την ευθύνη της εισαγωγής των δεδομένων στη βάση της έρευνας των εκπαιδευτικών.
- Σαλούρος Αντώνης: Διεκπεραίωσε την αποστολή των ερωτηματολογίων στα επιλεγμένα στο δείγμα σχολεία και μερίμνησε για τη συγκέντρωση και τον έλεγχο τους και την απρόσκοπτη εισαγωγή των δεδομένων από την εταιρεία First Data International.

Βέβαια, η εργασία αυτή δεν είναι μόνο προϊόν συλλογικής προσπάθειας των μελών

της ερευνητικής ομάδας και των στελεχών του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ αλλά κυρίως των εκπαιδευτικών και γονέων που συμμετείχαν στις έρευνες και απάντησαν στα ερωτήματά μας και έτσι συνέβαλλαν αποφασιστικά στην ολοκλήρωσή τους. Σε όλους τους συμμετέχοντες στο ερευνητικό πρόγραμμα εκφράζονται ιδιαίτερες ευχαριστίες.

Καθ. Σάββας Γ. Ρομπόλης

Επιστημονικός Διευθυντής του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ